

ข. โครงการพัฒนาการเกษตรและการศึกษาอาข่า (Development Agriculture and Education Project for Akha :DAPA)

กลุ่มนานาศาสนาอาข่าที่มุ่งช่วยเหลือชาวอาข่าโดยส่วนรวม เริ่มก่อตั้งขึ้นในปี 1973 เมื่อ Paul Lewis ซึ่งมีความคุ้นเคยกับพวกอาข่าที่ไม่ใช่คริสเตียนพอ ๆ กับอาข่าที่เป็นคริสเตียน เพราะโครงการวางแผนครอบครัวของเขา ได้เชิญชาวอาข่ามาร่วมประชุม ที่ประชุมได้เห็นพ้องกันว่าควรจะมีความร่วมมือและความพยายามริเริ่มการวางแผนครอบครัว ต่างเห็นความจำเป็นที่จะให้โอกาสแก่เยาวชนอาข่าในการเข้าโรงเรียนไทย เด็กอาข่าจำนวนไม่มากนักสามารถมาอยู่หอพักที่ Nam Lat และเข้าโรงเรียนประถมตั้งแต่พ.ศ.2522 จำนวน 2 คน ในจำนวนนั้นต่อมาคือผู้นำของ DAPA คือ นายยศพงษ์ กุ่มแก้วเกษม และนายสุภา เพอหมื่อ

นอกจากนี้ยังเริ่มก่อตั้ง The Development Agriculture and Education Project for Akha (DAPA) ซึ่งเป็นโครงการขององค์กรเอกชนที่ใหญ่ที่สุดที่ทำงานเพื่ออาข่ามาจนปัจจุบัน เป็นจุดหมายของการประเมินผลัน ราชละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของ DAPA ด้านการเกษตร และการศึกษาจะได้กล่าวในบทต่อไป

4. DAPA

4.1 กุมิหลัง และการพัฒนา

งานของ DAPA เริ่มขึ้นหลังจากการปรึกษาหารือระหว่าง Paul Lewis กับกลุ่มผู้ปกครองคริสเตียนชาวอาข่า ในราวต้นทศวรรษที่ 2523 คริสเตียนต่างเห็นพ้องกันว่ากิจกรรมของโครงการต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจและไม่เน้นศาสนา เพราะปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดกับชาวอาข่าทุก ๆ ศาสนาคนกลุ่มนี้ต่อมาเรียกว่า Akha Advisory Committee ตกลงกันว่าจะเริ่มโครงการทางด้านเกษตร ในปี พ.ศ. 2526 นายยศพงษ์ กุ่มแก้วเกษม ชาวอาข่าซึ่งสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเกษตรกรรมเชิงราชเป็นเจ้าหน้าที่คนแรกของโครงการที่ต่อมาเรียกกันว่า DAPA

DAPA ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2527 จากรูปแบบสำคัญที่เหมือนปัจจุบัน ในตอนแรกโครงการเน้นการขยายการพัฒนาเกษตรกรรม โดยนำเอากล้ากาแฟและไม้ผลไปแจกให้ชาวบ้านปลูก เพื่อจะให้ชาวอาข่ามีรายได้เพิ่มขึ้น งานนี้ขยายในปี พ.ศ. 2530 เมื่อโครงการจ้างเจ้าหน้าที่ขยายงานการเกษตรเพิ่มอีก 4 คน (DAPA Summary n.d.)

โครงการมีสมาชิกของคณะทำงานเป็นชาวอเมริกัน 2 คน ในปี 2531 ศาสนาจารย์ Brian Barney ได้รับมอบหมายจาก TBMF ให้ทำงานช่วยเหลือชาวอาข่า โดยทำงานให้กับ Akha Churches of Thailand แต่เนื่องจาก ACT ไม่มีสำนักงาน Barney จึงมาประจำในสำนักงานของ DAPA ในขณะที่ทำงานกับชาวอาข่า เขาก็ทำงานที่บ้านในหมู่บ้าน Nam Lat ด้วย Scott Coats เป็น

อเมริกันอีกคนที่ทำงานกับ DAPA หลายปี เป็นคนอเมริกันที่อยู่เมืองไทยมานานและคุ้นเคยกับชาวเขาและท้องที่ภาคเหนือของไทยเป็นอย่างดี

DAPA ไม่ใช่องค์กรศาสนา จึงไม่อาจเป็นตัวแทนของ Christian Service Foundation (CSF) ของคณะแบปติสต์ทำให้เกิดความยุ่งยากในเรื่องของกรรมสิทธิ์ที่ดิน ซึ่งต่อมาปัญหาในคดีคลาสิกเพราะ คณะสงฆ์ กู้แก้วเกษม ผู้อำนวยการ DAPA เป็นกรรมการของ Relief and Development Committee ซึ่งอยู่ภายใต้ CSF เป็นความประสงค์ของคนส่วนใหญ่ที่จะให้ที่ดินและทรัพย์สินต่าง ๆ ของ DAPA จัดระเบียบตามกฎหมายเป็นของสถาบันไม่ใช่ของส่วนบุคคลดังที่เป็นอยู่

4.2 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ตั้งแต่แรกก่อตั้งโครงการของ DAPA ระบุไว้อย่างกว้าง ๆ เอกสารและโครงการเสนอเพื่อหาทุนสนับสนุนได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ และความตั้งใจของ DAPA ในหลาย ๆ ด้าน หลังจากได้ศึกษาของ DAPA และได้อภิปรายร่วมกับคณะทำงานของ DAPA ได้พบวัตถุประสงค์ที่แท้จริงหลายประการที่ไม่ได้ระบุไว้แต่ต้น เช่น

1. ช่วยเหลือชาวอาช้ำให้ปรับตัวเข้ากับโลกสมัยใหม่ของไทย
2. ทำงานโดยไม่คำนึงความแตกต่างทางด้านความเชื่อ
3. ช่วยเหลือให้เยาวชนอาช้ำได้รับการศึกษาแบบไทย
4. ให้ความช่วยเหลือเกษตรกรชาวอาช้ำให้ปลูกพืชเพื่อการค้า
5. ให้ที่พักพิงแก่ชาวอาช้ำที่เข้ามาในเมือง
6. เป็นศูนย์ร่วมมือของชาวอาช้ำ

งานทางด้านการศึกษา และเกษตรกรรมนั้นไม่มีจุดมุ่งหมายชัดเจน ก่อนที่จะมีการขอทุนสนับสนุนไม่เคยมีความพยายามที่จะประมาณว่ามีเด็กชาวอาช้ำจำนวนเท่าใดควรได้รับการศึกษา หรือควรมีการให้วัตถุประสงค์ด้านเกษตรกรรมประเภทใด

แหล่งเงินทุนปล่อยให้สถานการณ์เช่นนี้ดำเนินเรื่อยมาเพราะมีการให้ทุนแก่ DAPA อย่างต่อเนื่อง ผู้ให้ทุนมีการกำกับและไม่น่าไว้วางใจ และไม่ยอมให้มีการเดินทางมาตรวจความก้าวหน้า การที่คณะนักวิจัยได้รับมอบหมายงานครั้งนี้เป็นความพยายามเพียงอย่างเดียวที่จะเปรียบเทียบถึงการลงทุนและผลที่ได้รับ

M.07464

ตารางที่ 3 แหล่งทุนสำคัญของ DAPA

แหล่งทุน	ทั่วไป	การเกษตร	การศึกษา	ที่ดิน
2528-2529 BUS DIAKONIA HPI		80,000 263,468	225,600	
2529-2530 BUS DIAKONIA HPI		821,820 263,468	722,675	
2530-2531 BIM BUS DIAKONIA HPI	126,000 907,588 263,468	612,000	1,500,000	
2531-2532 BIM BUS DIAKONIA HPI	124,350	962,242 263,468	775,650	

แหล่งทุน	ทั่วไป	การเกษตร	การศึกษา	ที่ดิน
2532-2533 BIM BUS DIAKONIA HT FORWARD FUND UNDP	118,134	1,031,504 200,000	615,800 252,000	
2533-2534 BIM BUS DIAKONIA HPI HT FORWARD FUND	300,000	1,900,000 483,775	829,300 255,000	
2534-2535 BIM BUS DIAKONIA HPI HT FORWARD FUND	262,600	1,700,000 452,691	268,505 250,000	
2535-2536 BIM BUS Compassion DIAKONIA HPI	236,350	1,700,000 458,775	624,000 239,000	

แหล่งทุน	ทั่วไป	การเกษตร	การศึกษา	ที่ดิน
HT FORWARD FUND Relief&development		163,000	250,000	
2536-2537 Austr. Baptist BIM DIAKONIA HT FORWARD FUND	212,725	1,410,000	124,800	995,602
รวมทั้งหมด	1,380,159	10,829,557	5,919,350	2,500,000
	รวมทั้งหมด	20,629,066		

DAPA ได้รับเงินทุนส่วนใหญ่เพื่อการศึกษา และงานพัฒนาเกษตรกรรมและหมู่บ้าน นอก
จากนี้ยังได้รับทุนจากแหล่งทุนต่าง ๆ สนับสนุนการซื้อที่ดิน หรือการสร้างอาคารสำนักงาน และหอพัก
DIAKONIA ยังสนับสนุนโรงเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2529 จำนวนรวมทั้งหมดทั้งจากแหล่งที่ไม่ได้
ระบุถึง และรายได้ของ DAPAเอง มีประมาณ 25,000,000 บาท (ราว 1,000,000 เหรียญสหรัฐ)
สำหรับการบริหารการเงินของ DAPA จะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

4.3 งานด้านการศึกษา

ก. โรงเรียนหมู่บ้าน

DAPA ได้รับทุนจากคริสตจักรในสวีเดน เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ให้สนับสนุนโรงเรียน
ของหมู่บ้าน เช่น ทุนจาก DIAKONIA ซึ่งสนับสนุนโรงเรียนของ DAPA มาจนถึงปี พ.ศ. 2529
DIAKONIA บางครั้งได้รับเงินจาก SIDA (Swedish International Development Agency)
DAPA มุ่งจะสร้างโรงเรียนเล็ก ๆ ในชุมชนคอกที่ไม่มีโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนที่ได้รับความช่วยเหลือ
เหลือคือ Huai San, SiLan (Doi Tung), Pha Bu, Pa Tan, Cha Low, Thai Khao

Pluak, และ Ban Klan ภายในช่วง 10 ปี มีโรงเรียนบนคอกเพิ่มขึ้นจน DAPA ต้องหันไปสนับสนุนหอพักแทน สาเหตุนอกจากนี้คือ ปัญหาที่ DAPA ต้องเผชิญในการกำกับดูแลโรงเรียน และคุณภาพของการศึกษาในโรงเรียนเหล่านี้ เมื่อการสนับสนุนโรงเรียนหยุดชะงักลงในปี พ.ศ. 2532 งานด้านการศึกษาของ DAPA จึงเน้นอยู่ที่การสนับสนุนให้นักเรียนมาเข้าโรงเรียนในเมือง จำนวนนักเรียนที่มาเรียนในเมืองดูจากตารางที่ 4

งานหอพักของ DAPA เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2522 เมื่อนักเรียนกลุ่มแรกมาอยู่ใกล้โรงเรียน Ban Nam Lat ในกลุ่ม 3 คนแรก คือ คุณศัพพงษ์ กู้แก้วเกษม ซึ่งต่อมาเป็นผู้อำนวยการของ DAPA และ คุณอุภา เฒอหม้อ ซึ่งทำงานให้ DAPA เช่นกัน งานหอพักเริ่มเป็นจริงเป็นจังขึ้นในปี พ.ศ. 2529 เมื่อ DAPA ตกลงที่จะเน้นกิจการหอพักในปี พ.ศ. 2532 มีเยาวชนอายุ 139 คน พักที่หอพักในจังหวัด เชียงรายโดยเช่าอยู่ ในปี 2531 DIAKONIA ให้งบสร้างศูนย์ Akha Community Development Centre นอกจากให้บริการในการสาธิตเครื่องมือการเกษตร อาคารใหม่นี้ยังใช้เป็นหอพักอีกด้วย (Akha Development, 1990, หน้า 4-5) เป็นจำนวนนักเรียนที่มากกว่า MPCD สนับสนุนหลายเท่า และมีผลกระทบต่อชีวิตของชาวอาข่ามากกว่า

ที่แตกต่างจาก MPCD และสำคัญมากคือ นักเรียนที่อยู่หอพักส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง แสดงถึงความพยายามอย่างจริงจังที่จะให้การศึกษากับเด็กหญิงชาวอาข่า ยิ่งไปกว่านั้นนักเรียนส่วนใหญ่นอกจากครอบครัวที่มีอันจะกิน ครอบครัวที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับหนึ่งเท่านั้นที่จะสามารถส่งลูกมาโรงเรียนเป็นเวลาหลาย ๆ ปีได้ อย่างไรก็ตาม DAPA พยายามส่งเสริมให้เด็กจากครอบครัวที่ยากจนได้รับการศึกษาโดยการให้ทุนเรียน

เนื่องจากได้รับเงินทุนสนับสนุนจำนวนมาก ในช่วงแรกของโครงการบริการหอพักจึงทำให้โครงการสามารถให้การศึกษากับนักเรียนอาข่าได้มาก ต่อมาเมื่อเงินทุนสนับสนุนลดลงนักเรียน หรือผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปี พ.ศ. 2537 เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 3,000-4,000 บาทต่อปีต่อคน แม้จะไม่แพงถ้าเทียบกับค่าใช้จ่ายในเมือง แต่จำนวนนี้สำหรับครอบครัวอาข่าที่ยากจนนั้นไม่สามารถรับภาระได้ จำนวนนักเรียนจากครอบครัวที่ยากจนจึงลดลง

เป็นเวลาหลายปีที่เดียวที่งานด้านการศึกษาเป็นส่วนที่เด่นที่สุดของ DAPA ชาวอาข่าที่รับการศึกษาแบบไทยเข้ามาพำนักอยู่ในหอพักของ DAPA เป็นเวลาหลายปี หรือรับทุนการศึกษาจาก DAPA ผู้นำของ DAPA ปัจจุบันเป็นตัวอย่างที่ดีเชื่อมโยงในฐานะผลผลิตของหอพัก DAPA

4.4 งานด้านเกษตร

DAPA ดำเนินรอกษคามงานของมิชชันนารีบนคอก และงานของโครงการพัฒนาใหญ่ ๆ ซึ่งมุ่งจะหยุดยั้งการปลูกฝิ่น สร้างระบบต่าง ๆ สำหรับการเกษตรบนที่สูง และของพืชเศรษฐกิจใหม่ที่จะทำรายได้ให้แก่ชาวอาข่า DAPA จึงงานด้านเกษตรตั้งแต่แรกโดยได้รับเงินสนับสนุนจาก DIAKONIA

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527

งานหลักคือ การสร้างระบบประปาภูเขา, ตั้งธนาคารข้าวและเงินทุนหมุนเวียน ส่งเสริมการเลี้ยงปลุกสัตว์ และฝึกอบรมด้านการเกษตร ในรายงานของ DAPA ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2536 มีผลงานดังนี้

- โครงการน้ำ 13 หมู่บ้าน
- ธนาคารข้าว 4 หมู่บ้าน
- การให้พืชประจำปี 6 หมู่บ้าน
- การให้ต้นไม้ผล 22 หมู่บ้าน
- สนับสนุนการเลี้ยงปลุกสัตว์ 13 หมู่บ้าน
- ฝึกอบรม 6 หมู่บ้าน
- งานสงเคราะห์ 5 หมู่บ้าน

นอกจากนี้ยังมีการตั้งที่ทำการของโครงการในพื้นที่ 4 แห่ง เพื่อสนับสนุนการทำงาน และเป็นตัวกลางติดต่อกับสำนักงานใหญ่ในจังหวัดเชียงราย

DAPA กระทบหรือรบกวนมากในการจัดหาแหล่งน้ำ และระบบส่งน้ำสะอาด แม้กิจกรรมนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับเกษตรโดยตรง แต่ DAPA ก็ทุ่มเทมาก ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2535 - มิถุนายน 2536 DAPA สนับสนุนโครงการน้ำของ 13 หมู่บ้าน รวมประมาณ 500 ครัวเรือน ใช้เงินทั้งหมด 215,457 บาท โดยชาวบ้านร่วมสมทบทุนอีกประมาณ 70,000 บาท (Yotsaphong & Luka, 1993, หน้า 3)

การส่งเสริมการปลุกสัตว์ได้รับการสนับสนุนจาก Heifer Project International มีการแจกแม่พันธุ์ให้กับชาวบ้านเลี้ยง เมื่อมีลูกแล้ว 3 ตัว ชาวบ้านจะมอบแม่พันธุ์และลูกตัวที่ 2 ให้กับครอบครัวใหม่ไปเลี้ยง เมื่อลูกตัวที่ 3 อดนมแล้ว อีกระบบหนึ่งเริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2536 มีการมอบเงินทุนหมุนเวียนให้แก่ครอบครัวเพื่อซื้อปลุกสัตว์ และชำระคืนให้ DAPA ตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

สำนักงานโครงการ Heifer ได้แจ้งให้คณะนักวิจัยทราบว่า ปัจจุบัน Heifer ไม่ได้สนับสนุนเงินทุนแก่ DAPA แล้ว แต่ก็มี ความพอใจในผลงานที่ผ่านมา จุดอ่อนอยู่ที่ HPI ไม่มีเงินให้ DAPA ขยายงาน DAPA ต้องมีคณะทำงานที่จะสานต่องานของ HPI เอง HPI เห็นว่าปัญหาทำให้ขาดความต่อเนื่องในการขยายโครงการและการสนับสนุนโครงการ ปัจจุบัน HPI และ DAPA กำลังหาวิธีเพื่อแก้ปัญหา และร่วมมือกันต่อไป

นอกจากนี้ DAPA ยังให้ความช่วยเหลือในสามลูกเงินแก่หมู่บ้านต่าง ๆ เช่น กลุ่มที่ถูกย้ายมาอยู่พื้นราบ และพวกที่ประสบภัยพิบัติ เช่น ไฟไหม้หมู่บ้าน เป็นต้น